

КАФЕДРА ФІНАНСОВОГО
МЕНЕДЖМЕНТУ

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ФАКУЛЬТЕТ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСАМИ ТА БІЗНЕСУ

ЗАТВЕРДЖЕНО
на засіданні кафедри фінансового менеджменту,
протокол № 6 від " 9 " січня 2020 р.
Зав. кафедри _____ проф. Ситник Н.С.
(підпис) (прізвище, ім'я, по батькові)

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«ФІНАНСИ, ГРОШІ І КРЕДИТ»

(назва навчальної дисципліни)

галузь знань 07 «Управління та адміністрування»

(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 071 «Облік і оподаткування»

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит»

спеціальність 074 «Публічне управління та адміністрування»

(шифр і назва спеціальності)

галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 051 «Економіка»

(шифр і назва спеціальності)

освітня програма «Інформаційні технології в бізнесі»

освітній ступінь: бакалавр

Укладач:

Татарин Н.Б. – доцент кафедри
фінансового менеджменту, к.е.н., доцент

(ПІБ, посада, науковий ступінь, вчене звання)

ЛЬВІВ 2020

Конспект лекції № 1

Тема 1. Сутність та функції фінансів

Міжпредметні зв'язки: після вивчення [Політичної економіки, Мікроекономіки, Макроекономіки, Теорія та історія фінансової системи], передую [Бюджетна система, Податкова система, Фінансовий ринок, Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва, Міжнародні фінанси].

Мета лекції: вивчити об'єкт, предмет і завдання навчальної дисципліни “Фінанси, гроші і кредит”, сутність та функції фінансів.

План лекції (навчальні питання):

1. Поняття фінансів. Історичні етапи становлення та розвитку фінансів.
2. Необхідність та сутність фінансів
3. Специфічні сфери фінансів
4. Функції фінансів

Опорні поняття: фінанси, фінансова термінологія, фінансові відносини, фінансова діяльність, об'єкти і суб'єкти фінансових відносин, функції фінансів, грошові фонди, ВВП, національне багатство, національний дохід.

Навчальне обладнання, ТЗН, презентація тощо: мультимедійний пристрій, презентація.

Виклад матеріалу лекції: роздатковий матеріал у викладача.

Питання і завдання студентам для контролю знань:

1. Розкрийте економічну сутність фінансів як категорії.
2. Сутність фінансів: концепції, ознаки, функції.
3. Генезис фінансів: причини виникнення фінансів, етапи розвитку.
4. Визначити основні концептуальні підходи, які впливають на розбіжність позицій із приводу сутності фінансів.
5. Зміст фінансових відносин: суб'єкти та об'єкти, моделі фінансових відносин в суспільстві.
6. Фінансові ресурси як носій фінансових відносин
7. Дискусійні питання функцій фінансів.

Завдання для самостійного опрацювання матеріалу лекції, для підготовки до семінарського заняття за темою лекції дивитись Плани семінарських занять та методичні вказівки до їх проведення по темі № 1 та Завдання для самостійної роботи студента і методичні рекомендації щодо їх виконання по темі № 1.

Конспект лекції № 2

Тема 2. Фінансовий механізм та фінансова політика

Міжпредметні зв'язки: після вивчення [Політичної економіки, Мікроекономіки, Макроекономіки, Теорія та історія фінансової системи], передує [Бюджетна система, Податкова система, Фінансовий ринок, Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва, Міжнародні фінанси].

Мета лекції: сформувати у студентів комплекс знань щодо суті фінансового механізму і його складових елементів, фінансових методів, фінансових важелів та організаційної структури і правового режиму фінансового механізму.

План лекції (навчальні питання):

1. Поняття фінансового механізму, його призначення, складові.
2. Види фінансового механізму, їх характеристика
3. Сутність фінансової політики, її мета, задачі, елементи
4. Види й типи фінансової політики, їх характеристика

Опорні поняття: фінансовий механізм, фінансова система, фінансова політика.

Навчальне обладнання, ТЗН, презентація тощо: мультимедійний пристрій, презентація.

Виклад матеріалу лекції: роздатковий матеріал у викладача.

Питання і завдання студентам для контролю знань:

1. Суть фінансового механізму і його складові елементи.
2. Фінансові важелі, стимули, санкції.
3. Організаційна структура і правовий режим фінансового механізму.
4. Взаємодія фінансового механізму з господарським механізмом і фінансовою політикою.
5. Сутність та завдання фінансової політики.
6. Складові фінансової політики: монетарна і фіскальна політика, фінансова політика у сферах фондового та страхового ринку, у сфері міжбюджетних фінансів, боргова політика.
7. Фінансова стратегія і фінансова тактика.
8. Напрями реалізації фінансової політики: регламентування фінансових відносин у суспільстві та здійснення поточної фінансової діяльності.
9. Типи фінансової політики: жорстка, помірна регламентація і політика мінімальних обмежень, політика стабілізації, економічного зростання і стимулювання ділової активності.

Завдання для самостійного опрацювання матеріалу лекції, для підготовки до семінарського заняття за темою лекції дивитись Плани семінарських занять

та методичні вказівки до їх проведення по темі № 2 та Завдання для самостійної роботи студента і методичні рекомендації щодо їх виконання по темі № 2.

Конспект лекції № 3

Тема 3. Фінансова система

Міжпредметні зв'язки: після вивчення [Політичної економіки, Мікроекономіки, Макроекономіки, Теорія та історія фінансової системи], передусє [Бюджетна система, Податкова система, Фінансовий ринок, Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва, Міжнародні фінанси].

Мета лекції: сформувати у студентів комплекс знань щодо суті та структури фінансової системи, а також принципів її побудови..

План лекції (навчальні питання):

1. Поняття фінансової системи, її типи, ознаки та принципи її побудови
2. Внутрішня (структурна) будова фінансової системи
3. Фінансова система України за організаційною структурою

Опорні поняття: фінансова система, фінансова політика, фінансовий механізм, фінансові методи, фінансові важелі, фінансові інструменти, фінансові стимули, фінансові важелі, фінансове планування, оперативне управління, фінансовий контроль, фінансове забезпечення, фінансове регулювання, управління фінансами.

Навчальне обладнання, ТЗН, презентація тощо: мультимедійний пристрій, презентація.

Виклад матеріалу лекції: роздатковий матеріал у викладача.

Питання і завдання студентам для контролю знань:

1. Суть і поняття фінансової системи країни.
2. Структура фінансової системи України.
3. Принципи побудови фінансової системи.
4. Сфери та ланки фінансових відносин: державні фінанси, фінанси суб'єктів господарювання, міжнародні фінанси.
5. Фінансовий ринок як забезпечуюча ланка фінансової системи.
6. Організаційна структура фінансової системи.
7. Вплив фінансової системи на темпи та пропорції розвитку економіки.

Завдання для самостійного опрацювання матеріалу лекції, для підготовки до семінарського заняття за темою лекції дивитись Плани семінарських занять та методичні вказівки до їх проведення по темі № 3 та Завдання для самостійної роботи студента і методичні рекомендації щодо їх виконання по темі № 3.

Конспект лекції №4

Тема 4. Сутність та функції грошей

Міжпредметні зв'язки: після вивчення [Політичної економіки, Мікроекономіки, Макроекономіки, Теорія та історія фінансової системи], передую [Бюджетна система, Податкова система, Фінансовий ринок, Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва, Міжнародні фінанси].

Мета лекції: сформувати у студентів комплекс знань щодо концепції походження грошей, ролі держави у творенні грошей та сутності грошей.

План лекції (навчальні питання):

1. Генезис і сутність грошей.
2. Форми грошей та їх еволюція.
3. Функції грошей.
4. Якісні властивості грошей.

Опорні поняття: гроші, концепції грошей, гроші як гроші, гроші як капітал, вартість грошей, ціна грошей, функції грошей.

Навчальне обладнання, ТЗН, презентація тощо: мультимедійний пристрій, презентація.

Виклад матеріалу лекції: роздатковий матеріал у викладача.

Питання і завдання студентам для контролю знань:

1. Концепції походження грошей.
2. Роль держави у творенні грошей.
3. Сутність грошей.
4. Форми грошей та їх еволюція.
5. Повноцінні гроші: сутність, еволюція.
6. Сутність та кредитна природа неповноцінних грошей.
7. Розвиток неповноцінних грошових форм.
8. Вплив зміни вартості грошей на економічні процеси.
9. Проблема функцій грошей в економічній теорії.
10. Суть, сфера використання та особливості реалізації функцій міри вартості, засобу обігу, засобу платежу, засобу нагромадження, світових грошей.
11. Взаємозв'язок функцій грошей.
12. Вплив на функції грошей зміни вартості грошей.

Завдання для самостійного опрацювання матеріалу лекції, для підготовки до семінарського заняття за темою лекції дивитись Плани семінарських занять

та методичні вказівки до їх проведення по темі № 4 та Завдання для самостійної роботи студента і методичні рекомендації щодо їх виконання по темі № 4.

Конспект лекції №5

Тема 5. Грошовий оборот і грошова маса, що його обслуговує

Міжпредметні зв'язки: після вивчення [Політичної економіки, Мікроекономіки, Макроекономіки, Теорія та історія фінансової системи], передує [Бюджетна система, Податкова система, Фінансовий ринок, Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва, Міжнародні фінанси].

Мета лекції: сформувати у студентів комплекс знань щодо грошового обороту і грошової маси, що його обслуговує.

План лекції (навчальні питання):

1. Поняття та структура грошового обороту.
2. Правові засади організації грошової системи України
3. Маса грошей в обороті та показники її виміру.
4. Швидкість обігу грошей та закон грошового обігу.

Опорні поняття: грошовий оборот, грошова маса, грошова система, гроші, концепції грошей, гроші як гроші, гроші як капітал, вартість грошей, ціна грошей, функції грошей.

Навчальне обладнання, ТЗН, презентація тощо: мультимедійний пристрій, презентація.

Виклад матеріалу лекції: роздатковий матеріал у викладача.

Питання і завдання студентам для контролю знань:

1. Сутність та економічна основа грошового обороту.
2. Модель грошового обороту.
3. Структура грошового обороту за економічним змістом та формою платіжних засобів.
4. Сектор грошового обігу, сектор фіскально-бюджетного обороту, сектор кредитного обороту.
5. Сектори готівкового та безготівкового обороту.
6. Маса грошей в обороті. Грошова маса: поняття, класифікація.
7. Вплив зміни грошової маси на економічні процеси.
8. Грошові агрегати: поняття, характеристика. Грошова база.
9. Швидкість обігу грошей: поняття; методи розрахунку; фактори, що її визначають.
10. Закон грошового обігу: сутність, вимоги та наслідки їх порушення.
11. Механізм зміни маси грошей в обороті.

12.Первинна емісія центрального банку. Вторинна емісія депозитних грошей комерційними банками.

Завдання для самостійного опрацювання матеріалу лекції, для підготовки до семінарського заняття за темою лекції дивитись Плани семінарських занять та методичні вказівки до їх проведення по темі № 5 та Завдання для самостійної роботи студента і методичні рекомендації щодо їх виконання по темі № 5.

Конспект лекції №6

Тема 6. Грошові системи

Міжпредметні зв'язки: після вивчення [Політичної економіки, Мікроекономіки, Макроекономіки, Теорія та історія фінансової системи], передую [Бюджетна система, Податкова система, Фінансовий ринок, Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва, Міжнародні фінанси].

Мета лекції: сформувати у студентів комплекс знань щодо сутності, призначення та структури грошової системи та елементів національної грошової системи.

План лекції (навчальні питання):

1. Сутність, призначення та структура грошової системи.
2. Види грошових систем та їх еволюція.
3. Становлення й розвиток грошової системи України.

Опорні поняття: грошовий оборот, грошова маса, грошова система, гроші, концепції грошей, гроші як гроші, гроші як капітал, вартість грошей, ціна грошей, функції грошей.

Навчальне обладнання, ТЗН, презентація тощо: мультимедійний пристрій, презентація.

Виклад матеріалу лекції: роздатковий матеріал у викладача.

Питання і завдання студентам для контролю знань:

1. Сутність, призначення та структура грошової системи. Елементи національної грошової системи.
2. Види грошових систем та їх еволюція.
3. Системи металевого та паперово-кредитного обігу.
4. Необхідність створення грошової системи.
5. Створення та розвиток грошової системи України.
6. Особливості процесу запровадження національної валюти в Україні.
7. Організаційна структура платіжної системи. Якісні характеристики платіжної системи.

8. Монетарна політика – ключовий механізм грошової системи.
9. Методи державного регулювання грошового обороту та грошового ринку.

Завдання для самостійного опрацювання матеріалу лекції, для підготовки до семінарського заняття за темою лекції дивитись Плани семінарських занять та методичні вказівки до їх проведення по темі № 6 та Завдання для самостійної роботи студента і методичні рекомендації щодо їх виконання по темі № 6.

Конспект лекції №7

Тема 7. Інфляція та грошові реформи

Міжпредметні зв'язки: після вивчення [Політичної економіки, Мікроекономіки, Макроекономіки, Теорія та історія фінансової системи], передує [Бюджетна система, Податкова система, Фінансовий ринок, Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва, Міжнародні фінанси].

Мета лекції: засвоєння базових знань щодо сутності та форм прояву інфляції, вивчення особливостей інфляційного процесу в Україні.

План лекції (навчальні питання):

1. Сутність та закономірності розвитку інфляції.
2. Причини, економічні та соціальні наслідки інфляції.
3. Форми та види інфляції
4. Державне регулювання інфляції.
5. Сутність та види грошових реформ.

Опорні поняття: інфляція, грошова реформа, грошовий оборот, грошова маса, грошова система, гроші, концепції грошей, гроші як гроші, гроші як капітал, вартість грошей, ціна грошей, функції грошей.

Навчальне обладнання, ТЗН, презентація тощо: мультимедійний пристрій, презентація.

Виклад матеріалу лекції: роздатковий матеріал у викладача.

Питання і завдання студентам для контролю знань:

1. Сутність та форми прояву інфляції.
2. Види інфляції за формою прояву; за темпами знецінення грошей; за чинниками, що спричиняють інфляційний процес.
3. Методи державного регулювання інфляції.
4. Заходи антиінфляційної політики ринкового спрямування.
5. Особливості інфляційного процесу в Україні.
6. Грошова реформа як складовий елемент антиінфляційних заходів.

7. Сутність грошової реформи.
8. Види грошових реформ за глибиною реформаційних заходів, за характером обміну старих грошей на нові, за порядком введення в обіг нових грошей.
9. Особливості проведення грошової реформи в Україні.

Завдання для самостійного опрацювання матеріалу лекції, для підготовки до семінарського заняття за темою лекції дивитись Плани семінарських занять та методичні вказівки до їх проведення по темі № 7 та Завдання для самостійної роботи студента і методичні рекомендації щодо їх виконання по темі № 7.

Конспект лекції №8

Тема 8. Сутність та функції кредиту

Міжпредметні зв'язки: після вивчення [Політичної економіки, Мікроекономіки, Макроекономіки, Теорія та історія фінансової системи], передуює [Бюджетна система, Податкова система, Фінансовий ринок, Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва, Міжнародні фінанси].

Мета лекції: засвоєння базових знань щодо сутності кредиту, його функцій та принципів кредитування.

План лекції (навчальні питання):

1. Сутність та загальні передумови виникнення кредиту.
2. Функції кредиту.
3. Стадії та закономірності руху кредиту.
4. Принципи кредитування.
5. Класифікація та види кредиту.
6. Економічні межі кредиту.
7. Роль кредиту в розвитку економіки.

Опорні поняття: кредит, функції кредиту, теоретичні концепції кредиту, принципи кредитування.

Навчальне обладнання, ТЗН, презентація тощо: мультимедійний пристрій, презентація.

Виклад матеріалу лекції: роздатковий матеріал у викладача.

Питання і завдання студентам для контролю знань:

1. Сутність кредиту.
2. Теоретичні концепції кредиту.
3. Натуралістична теорія кредиту.
4. Капіталотворча теорія кредиту.

5. Об'єкт та суб'єкти кредитних відносин.
6. Загальні передумови та економічні чинники необхідності кредиту.
7. Функції кредиту.
8. Зв'язок кредиту з іншими економічними категоріями.
9. Стадії та закономірності руху кредиту.
10. Принципи кредитування.

Завдання для самостійного опрацювання матеріалу лекції, для підготовки до семінарського заняття за темою лекції дивитись Плани семінарських занять та методичні вказівки до їх проведення по темі № 8 та Завдання для самостійної роботи студента і методичні рекомендації щодо їх виконання по темі № 8.

Конспект лекції №9

Тема 9. Теоретичні засади діяльності комерційних банків

Міжпредметні зв'язки: після вивчення [Політичної економіки, Мікроекономіки, Макроекономіки, Теорія та історія фінансової системи], передую [Бюджетна система, Податкова система, Фінансовий ринок, Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва, Міжнародні фінанси].

Мета лекції: засвоєння базових знань щодо сутності походження та розвитку комерційних банків, основи організації та особливостей діяльності комерційних банків, операцій та послуг комерційних банків.

План лекції (навчальні питання):

1. Призначення та класифікація комерційних банків.
2. Банківська діяльність як галузь економіки, її організація та регулювання.
3. Банківництво як вид бізнесу.
4. Банківські ризики та основи їх менеджменту.
5. Стабільність банків і механізм її забезпечення.

Опорні поняття: комерційний банк, діяльність комерційного банку, операції комерційного банку, послуги комерційного банку, банківська операція, стабільність банків.

Навчальне обладнання, ТЗН, презентація тощо: мультимедійний пристрій, презентація.

Виклад матеріалу лекції: роздатковий матеріал у викладача.

Питання і завдання студентам для контролю знань:

1. Комерційні банки: поняття, призначення, класифікація.
2. Походження та розвиток комерційних банків.
3. Основи організації та особливості діяльності комерційних банків.

4. Операції та послуги комерційних банків.
5. Сутність та класифікація банківських операцій. Пасивні операції комерційних банків. Активні операції банків.
6. Банківські послуги: поняття, класифікація, характеристика.
7. Стабільність банків і механізм її забезпечення.
8. Економічні нормативи діяльності комерційних банків.
9. Прибутковість як елемент банківської стабільності.
10. Становлення та розвиток комерційних банків в Україні.

Завдання для самостійного опрацювання матеріалу лекції, для підготовки до семінарського заняття за темою лекції дивитись Плани семінарських занять та методичні вказівки до їх проведення по темі № 9 та Завдання для самостійної роботи студента і методичні рекомендації щодо їх виконання по темі № 9.

Конспект лекції №10

Тема 10. Центральні банки в системі монетарного та банківського управління

Міжпредметні зв'язки: після вивчення [Політичної економіки, Мікроекономіки, Макроекономіки, Теорія та історія фінансової системи], передую [Бюджетна система, Податкова система, Фінансовий ринок, Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва, Міжнародні фінанси].

Мета лекції: засвоєння базових знань щодо сутності центрального банку в системі монетарного та банківського управління.

План лекції (навчальні питання):

1. Призначення та основи організації центрального банку.
2. Функції центрального банку.
3. Грошово-кредитна політика центральних банків: суть, стратегічні цілі, проміжні й тактичні завдання.
4. Інструменти грошово-кредитної політики
5. Основні типи грошово-кредитної політики

Опорні поняття: центральний банк, діяльність центрального банку, операції центрального банку, послуги центрального банку, функції центрального банку.

Навчальне обладнання, ТЗН, презентація тощо: мультимедійний пристрій, презентація.

Виклад матеріалу лекції: роздатковий матеріал у викладача.

Питання і завдання студентам для контролю знань:

1. Призначення центрального банку.
2. Причини створення центральних банків та особливості їх діяльності у сучасних умовах.
3. Організаційно-правовий статус центральних банків.
4. Функції та основні напрями діяльності центробанку.
5. Функції центрального банку.
6. Основні напрями діяльності центробанку: емісійний центр держави, банк банків, орган банківського регулювання та нагляду, банкір і фінансовий агент уряду, провідник монетарної політики.
7. Національний банк України – центральний банк держави.
8. Особливості становлення НБУ.
9. Принципи функціонування НБУ.
10. Функції та операції НБУ.

Завдання для самостійного опрацювання матеріалу лекції, для підготовки до семінарського заняття за темою лекції дивитись Плани семінарських занять та методичні вказівки до їх проведення по темі № 10 та Завдання для самостійної роботи студента і методичні рекомендації щодо їх виконання по темі № 10.

Конспект лекції №11

Тема 11. Податкова та бюджетна система

Міжпредметні зв'язки: після вивчення [Політичної економіки, Мікроекономіки, Макроекономіки, Теорія та історія фінансової системи], передуює [Бюджетна система, Податкова система, Фінансовий ринок, Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва, Міжнародні фінанси].

Мета лекції: засвоєння базових знань щодо сутності податкової та бюджетної системи.

План лекції (навчальні питання):

1. Поняття та функції податків, їх елементи
2. Класифікація податків
3. Класичні та сучасні принципи оподаткування
4. Податкова політика і податкова система
5. Поняття бюджетної системи держави та бюджетного устрою
6. Бюджетний устрій унітарної та федеративної держави
7. Складові бюджетної системи України
8. Загальна характеристика бюджетного процесу
9. Поняття бюджетного планування, його методи
10. Стадії бюджетного процесу в Україні, його учасники

Опорні поняття: податки, функції податків, податкова політика, податкова система, бюджетної системи держави, бюджетний устрій, складові бюджетної системи України, бюджетний процес, бюджетне планування, його методи, стадії бюджетного процесу.

Навчальне обладнання, ТЗН, презентація тощо: мультимедійний пристрій, презентація.

Виклад матеріалу лекції: роздатковий матеріал у викладача.

Питання і завдання студентам для контролю знань:

1. Роль податків у фінансовій політиці держави.
2. Класифікація податків, її ознаки
3. Податкова система: поняття, основи побудови.
4. Принципи й методи оподаткування.
5. Податкова система України.
6. Податкова політика.
7. Сучасні податкові системи зарубіжних країн.
8. Економічна природа і суть бюджету.
9. Бюджет як економічна та юридична категорія.
10. Місце й значення бюджету в загальній системі фінансових відносин.
11. Економічна сутність доходів і видатків бюджету, їх класифікація. Розподільна і контрольна функції бюджету.
12. Бюджетний механізм фінансового регулювання в умовах переходу до ринкових відносин.
13. Бюджетна політика держави.
14. Фінансова програма оздоровлення економіки України та роль бюджету в її здійсненні.
15. Бюджетний устрій і бюджетна система.
16. Бюджетний процес, його поняття, основні елементи.
17. Організація бюджетного планування та його удосконалення.
18. Касове виконання дохідної та видаткової частини державного та місцевих бюджетів.

Завдання для самостійного опрацювання матеріалу лекції, для підготовки до семінарського заняття за темою лекції дивитись Плани семінарських занять та методичні вказівки до їх проведення по темі № 11 та Завдання для самостійної роботи студента і методичні рекомендації щодо їх виконання по темі № 11.

Тема 12. Державний бюджет, доходи та видатки державного бюджету

Міжпредметні зв'язки: після вивчення [Політичної економіки, Мікроекономіки, Макроекономіки, Теорія та історія фінансової системи], передує [Бюджетна система, Податкова система, Фінансовий ринок, Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва, Міжнародні фінанси].

Мета лекції: засвоєння базових знань щодо сутності державного бюджету, його доходів і видатків.

План лекції (навчальні питання):

1. Сутність бюджету та державного бюджету, його моделі
2. Принципи побудови та функції державного бюджету
3. Бюджетна класифікація, її призначення
4. Поняття доходів державного бюджету, їх класифікація
5. Поняття видатків державного бюджету, їх класифікація
6. Показники, що характеризують стан бюджету (бюджетна рівновага, бюджетний профіцит, бюджетний дефіцит)

Опорні поняття: бюджет, бюджетна класифікація, бюджетної системи держави, бюджетний устрій, складові бюджетної системи України, бюджетний процес, бюджетне планування, його методи, стадії бюджетного процесу, бюджетна рівновага, бюджетний профіцит, бюджетний дефіцит.

Навчальне обладнання, ТЗН, презентація тощо: мультимедійний пристрій, презентація.

Виклад матеріалу лекції: роздатковий матеріал у викладача.

Питання і завдання студентам для контролю знань:

1. Бюджетні права органів законодавчої і виконавчої влади.
2. Роль державного бюджету у фінансовому забезпеченні економічного і соціального розвитку України.
3. Формування доходів державного бюджету, їх склад і структура
4. Основні напрямки використання бюджетних коштів.
5. Видатки державного бюджету на соціальний захист населення.
6. Фінансове забезпечення соціальних гарантій населення та фінансування галузей соціальної сфери.
7. Державні видатки, пов'язані з регулюванням економіки.
8. Фінансова підтримка суб'єктів народного господарства.
9. Роль бюджету в здійсненні інвестиційних програм.
10. Фінансова підтримка малого бізнесу.
11. Бюджетний дефіцит. Поняття, причини виникнення.
12. Проблеми скорочення й можливі джерела покриття бюджетного дефіциту.

Завдання для самостійного опрацювання матеріалу лекції, для підготовки до семінарського заняття за темою лекції дивитись Плани семінарських занять та методичні вказівки до їх проведення по темі № 12 та Завдання для самостійної роботи студента і методичні рекомендації щодо їх виконання по темі № 12.

Конспект лекції №13

Тема 13. Державний кредит і державний борг

Міжпредметні зв'язки: після вивчення [Політичної економіки, Мікроекономіки, Макроекономіки, Теорія та історія фінансової системи], передусє [Бюджетна система, Податкова система, Фінансовий ринок, Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва, Міжнародні фінанси].

Мета лекції: засвоєння базових знань щодо сутності державного кредиту та державного боргу.

План лекції (навчальні питання):

1. Сутність державного кредиту як економічної категорії, його форми та види
2. Державні позики, їх характеристика
3. Державні гарантії, їх призначення
4. Державний борг, його види та управління ним

Опорні поняття: державний кредит, державні позики, державні гарантії, державний борг, його види та управління ним.

Навчальне обладнання, ТЗН, презентація тощо: мультимедійний пристрій, презентація.

Виклад матеріалу лекції: роздатковий матеріал у викладача.

Питання і завдання студентам для контролю знань:

1. Економічна суть державного кредиту, його роль у формуванні додаткових фінансових ресурсів держави і покритті бюджетного дефіциту.
2. Види та форми державного кредиту. Внутрішній і зовнішній державний кредит.
3. Розвиток міжнародного й умовного державного кредиту.
4. Державні позики, їх види.
5. Класифікація державних внутрішніх позик.
6. Форми зовнішнього державного кредиту.
7. Причини і наслідки зростання державного боргу.
8. Джерела погашення державного боргу.
9. Обслуговування державного боргу.
10. Управління державним боргом та його обслуговування.

11. Методи управління державним боргом: конверсія, консолідація, уніфікація позики, обмін облігацій за регресивним співвідношенням, відстрочка погашення, анулювання.

12. Політика реструктуризації державного боргу.

13. Проблеми і напрями удосконалення управління й обслуговування державного зовнішнього боргу України.

Завдання для самостійного опрацювання матеріалу лекції, для підготовки до семінарського заняття за темою лекції дивитись Плани семінарських занять та методичні вказівки до їх проведення по темі № 13 та Завдання для самостійної роботи студента і методичні рекомендації щодо їх виконання по темі № 13.

Конспект лекції №14

Тема 14. Фінансовий ринок

Міжпредметні зв'язки: після вивчення [Політичної економіки, Мікроекономіки, Макроекономіки, Теорія та історія фінансової системи], передусє [Бюджетна система, Податкова система, Фінансовий ринок, Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва, Міжнародні фінанси].

Мета лекції: засвоєння базових знань щодо сутності фінансового ринку, його значення, правового регулювання та перспективи розвитку фінансового ринку в Україні.

План лекції (навчальні питання):

1. Сутність фінансового ринку, його структура
2. Цінні папери як основний інструмент фінансового ринку
3. Фінансові посередники. Функції та види фінансових посередників
4. Державне регулювання фінансового ринку України

Опорні поняття: фінансовий ринок, функції фінансового ринку, фінансові посередники, державне регулювання фінансового ринку .

Навчальне обладнання, ТЗН, презентація тощо: мультимедійний пристрій, презентація.

Виклад матеріалу лекції: роздатковий матеріал у викладача.

Питання і завдання студентам для контролю знань:

1. Поняття про фінансовий ринок, його значення.
2. Економічні передумови функціонування фінансового ринку в Україні.
3. Суть фінансового ринку, його роль у мобілізації та розподілі фінансових ресурсів.
4. Класифікація фінансових ринків.

5. Правове регулювання фінансового ринку.
6. Державний контроль за випуском і обігом цінних паперів.
7. Фондова біржа: правове положення, організація і порядок роботи.
8. Умови допуску цінних паперів до обігу на фондових біржах в Україні.
9. Перспективи розвитку фінансового ринку в Україні.

Завдання для самостійного опрацювання матеріалу лекції, для підготовки до семінарського заняття за темою лекції дивитись Плани семінарських занять та методичні вказівки до їх проведення по темі № 14 та Завдання для самостійної роботи студента і методичні рекомендації щодо їх виконання по темі № 14.

Конспект лекції №15

Тема 15. Страхування та страховий ринок

Міжпредметні зв'язки: після вивчення [Політичної економіки, Мікроекономіки, Макроекономіки, Теорія та історія фінансової системи], передусє [Бюджетна система, Податкова система, Фінансовий ринок, Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва, Міжнародні фінанси].

Мета лекції: засвоєння базових знань щодо сутності страхування і страхового ринку, та перспективи його розвитку в Україні.

План лекції (навчальні питання):

1. Поняття страхового ризику, страхового захисту, страхового фонду.
2. Економічна сутність страхування, його функції та принципи
3. Класифікація у страхуванні, її критерії.
4. Страховий ринок України, його основні суб'єкти

Опорні поняття: страховий ринок, функції страхового ринку, фінансові посередники, державне регулювання страхового ринку .

Навчальне обладнання, ТЗН, презентація тощо: мультимедійний пристрій, презентація.

Виклад матеріалу лекції: роздатковий матеріал у викладача.

Питання і завдання студентам для контролю знань:

1. Економічна необхідність і роль страхування в забезпеченні безперервності суспільного виробництва.
2. Особливості фінансових відносин у сфері страхування.
3. Форми і методи страхового захисту.
4. Система страхових фондів.
5. Класифікація страхування за об'єктами та ознакою ризику.

6. Принципи обов'язкового і добровільного страхування.
7. Поняття страхового ринку.
8. Організаційні форми існування страхових компаній.
9. Учасники страхового ринку.
10. Формування і розвиток страхового ринку в Україні.
11. Державний нагляд за страховою діяльністю в Україні.
12. Ліцензування страхової діяльності.

Завдання для самостійного опрацювання матеріалу лекції, для підготовки до семінарського заняття за темою лекції дивитись Плани семінарських занять та методичні вказівки до їх проведення по темі № 15 та Завдання для самостійної роботи студента і методичні рекомендації щодо їх виконання по темі № 15.

Конспект лекції №16

Тема 16. Міжнародні фінанси

Міжпредметні зв'язки: після вивчення [Політичної економіки, Мікроекономіки, Макроекономіки, Теорія та історія фінансової системи], передую [Бюджетна система, Податкова система, Фінансовий ринок, Фінансова діяльність суб'єктів підприємництва, Міжнародні фінанси].

Мета лекції: засвоєння базових знань щодо сутності міжнародних фінансів та міжнародних фінансових інститутів.

План лекції (навчальні питання):

1. Поняття та складові міжнародних фінансів
2. Характеристика міжнародних фінансових відносин
3. Міжнародні фінансові інститути, їх функції
4. Платіжний баланс України

Опорні поняття: міжнародні фінанси, міжнародні фінансові відносини, міжнародні фінансові інститути, платіжний баланс .

Навчальне обладнання, ТЗН, презентація тощо: мультимедійний пристрій, презентація.

Виклад матеріалу лекції: роздатковий матеріал у викладача.

Питання і завдання студентам для контролю знань:

1. Економічна природа і призначення міжнародних фінансів.
2. Поняття фінансового механізму зовнішньоекономічних відносин, його склад.

3. Валютні відносини та валютні системи, їх еволюція.
4. Валютне регулювання та валютні обмеження: суть і необхідність.
5. Валютний ринок як складова міжнародного фінансового ринку.
6. Державний контроль за здійсненням валютних операцій і своєчасним надходженням коштів.
7. Міжнародні валютно-фінансові інститути.
8. Міжнародний валютний фонд.
9. Група Світового банку.
10. Універсальні та регіональні банківські інститути та співпраця України з ними.

Завдання для самостійного опрацювання матеріалу лекції, для підготовки до семінарського заняття за темою лекції дивитись Плани семінарських занять та методичні вказівки до їх проведення по темі № 16 та Завдання для самостійної роботи студента і методичні рекомендації щодо їх виконання по темі № 16.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Основна література

1. *Бюджетний кодекс України* від 08.07.2010 р. № 2456-VI [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
2. *Податковий кодекс України* від 03 лютого 2013 р. № 2755-17. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
3. Закон України «*Про Національний банк України*» від 20.05.1999р. №679-XIV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14>
4. Закон України «*Про банки і банківську діяльність*» від 07.12.2000р. №212-III. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
5. Закон України «*Про господарські товариства*» від 19.09.1991р. №1576-XII // ВВР. – 1991. – №49. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1576-12>
6. Закон України «*Про цінні папери та фондовий ринок*» від 23 лютого 2006р. №3480-IV // Податки та бухгалтерський облік. – 2006. – № 35-36 (906-907). – С.5-27. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>
7. Закон України «*Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні*» від 30.10.1996р. №448/96-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/96-вр>
8. Указ Президента України «*Про грошову реформу в Україні*» // Вісник НБУ. – 1996. – №5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/762/96>
9. Закон України «*Про внесення змін до Закону України «Про страхування»*» від 16.05.2008р. №357-V. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/357-16>
10. Закон України „*Про національну депозитарну систему та особливості електронного обігу цінних паперів*” від 10.12.1997р. №710/97-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/710/97-вр>
11. *Положення про функціонування фондових бірж*. Затв. рішенням НКЦПФР від 22.11.2012 р. № 1688 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2082-12>
12. *Комплексна програма розвитку фінансового сектору України до 2020 року*. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reforms.in.ua/Content/download/reforms/Financial%20sector/Complex%20program%20finance%20v3.pdf>
13. *Стратегія фінансового сектору України до 2025 року* [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_FS_2025.pdf
14. Аранчій В. І. Гроші і кредит : навч. посіб. / В. І. Аранчій. – К. : Ліра-К, 2015. – 364 с.
15. Бандурка А. М. Гроші і кредит : навч. посіб. / А. М. Бандурка. – К. : Ліра-К, 2015. – 380 с.
16. Вовчак О. Д. Гроші і кредит : навч. посіб. / О. Д. Вовчак. – К. : Ліра-К, 2012. – 360 с.
17. Гроші та кредит: курс лекцій для підготовки бакалаврів за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» (10 кредитів). – Електрон. дані. – Х.: ХДУХТ, 2016. – 1 електрон. опт. диск. URL : http://elib.hduht.edu.ua/bitstream/123456789/1564/3/дублетKURS_GROSHI_CREDYT_10.pdf
18. Гроші та кредит: практикум [Текст]: навч. посіб. / О.В. Шишкіна, М.В. Дубина; Чернігів. нац. технол. ун-т. – Чернігів: Брагинець О.В. [вид.], 2017. – 273 с.

19. Гроші та кредит: теорія і практика (у схемах і таблицях) [Текст] : навч. посіб. / О.В. Шишкіна, М.В. Дубина; Чернігів. нац. технол. ун-т. – Чернігів : Брагинець О. В. [вид.], 2018. – 570 с.
20. К.Д. Гурова, О.Л. Шелест, І.В. Колупаєва. Фінанси, гроші та кредит: Навч. пос. - Х.: Світ Книг, 2016. - 672 с. URL : http://lib.htei.org.ua/sites/default/files/83/2015/finansi_groshi_ta_kredit.pdf
21. Коваленко Д.І. Фінанси, гроші та кредит: теорія та практика [Текст]: Навч. посіб. / Д.І. Коваленко, В.В. Венгер. – «Центр учбової літератури», 2013. – 578с. URL : http://management.fmm.kpi.ua/wp-content/uploads/2015/05/Фінанси_гроші_кредит_2017.pdf
22. Коваленко Д. І. Гроші і кредит : теорія і практика / Д. І. Коваленко. – К. : Ліра-К, 2015. – 360 с.
23. Колодізев О. М. Гроші і кредит : підручник / О. М. Колодізев, В. Ф. Колесніченко. – К. : Знання, 2010. – 615 с.
24. Колотуха С. М. Гроші та кредит : навч. посіб. / С. М. Колотуха, С. А. Власюк. – К. : Знання, 2012. – 495 с.
25. Левченко Л. В. Гроші і кредит : навч. посіб. / Л. В. Левченко. – К. : Ліра-К, 2011. – 224 с.
26. Михайловська І.М., Ларіонова К.Л. Гроші та кредит: Навчальний посібник. – –Львів: Новий Світ-2000, 2006. – 432с.
27. Михайловська І. І. Гроші і кредит : навч. посіб. / І. І. Михайловська. – К. : Ліра-К, 2013. – 432 с.
28. Сисоєва К. Ф. Гроші і кредит: в схемах та таблицях : навч. посіб. / К. Ф. Сисоєва. – К. : Ліра-К, 2015. – 245 с.
29. Фінанси : підручник. / за ред. С. І. Юрія, В. М. Федосова. – 2-ге вид. переробл. і доповн. – К. : Знання, 2012. – 687 с.
30. Фінанси, гроші та кредит: Навчальний посібник (за кредитно-модульною системою навчання) для студентів напряму підготовки 6.030601 „Менеджмент” ОКР „Бакалавр”. – Полтава: РВВ ПДАА, – 2011. – 350 с. URL : <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/bitstream/123456789/562/1/Фінанси%2C%20гроші%20та%20кредит%20%28посібник%29.pdf>

Додаткова література

1. Банківська безпека : навч. посіб. / О. Д. Вовчак, Ю. О. Самура, В. А. Сидоренко, В. А. Вареник. – К. : Знання, 2013. – 237 с.
2. Божидарнік Н. В. Валютні операції : підручник / Н. В. Божидарнік. – К. : ЦУЛ, 2013. – 688 с.
3. Бурковська А. В. Міжнародні кредитно-розрахункові та валютні операції в сучасних умовах : навч. посіб. / А. В. Бурковська. – К. : ЦУЛ, 2014. – 208 с.
4. Буряк П.Ю., Жихор О.Б. Фінанси: курс для фінансистів: Підручник.- К.: «Хай – Тек Прес», 2010. – 528с.
5. Буряк П.Ю., Смолінська С.Д., Татарин Н.Б. Фінанси: Підручник.- К.: «Хай – Тек Прес», 2010. – 329с.
6. Ваніна Н. М. Ринок цінних паперів. Практикум : навч. посіб. / Н. М. Ваніна. – К. : ЦУЛ, 2014. – 176 с.
7. Вожков А., Білоусов О. Україна в новій архітектурі світової валютної системи// Вісник НБУ. – 2011. – №8. – С. 24-29.
8. Еш С. М. Ринок фінансових послуг: Підручник / С. М. Еш. – К. : ЦУЛ, 2015. – 420 С.
9. Єгоричева С. Б. Організація фінансового моніторингу в банках : навч. посіб. / С. Б. Єгоричева. – К. : ЦУЛ, 2014. – 292 с.

10. Ільїн В. Еволюція грошей: від засобу обміну до загальної міри цінностей // Вісник НБУ. – 2011. – №4. – С. 60-64.
11. Кузнецова С. А. Банківська система : навч. посіб. / С. А. Кузнецова. – К. : ЦУЛ, 2013. – 400 с.
12. Левандівський О. Т. Банківські операції : навч. посіб. / О. Т. Левандівський, П. Е. Деметер. – К. : Знання, 2012. – 463 с.
13. Лук'янов В. С. Сучасні фінансові ринки / В. С. Лук'янов. – К. : Знання, 2013. – 479 с.
14. Лютий І. О. Банківські інститути в умовах глобалізації ринку фінансових послуг : монографія / І. О. Лютий, О. М. Юрчук. – К. : Знання, 2011. – 357 с.
15. Махєєва О. Оверсайт як функція центрального банку та концепція його введення в Україні // Вісник НБУ. – 2011. – №4. – С. 18-22.
16. Мельник П.В., Береславська О.І. Міжнародні резерви України: обсяги і структура // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – 12(78). – С. 108-116.
17. Міщенко С. Удосконалення монетарної політики та регулювання фінансових систем // Вісник НБУ. – 2011. – №5. – С. 21-27.
18. Ніколаєва О. М. Місцеві фінанси : навч. посіб. / О. М. Ніколаєва. – К. : ЦУЛ, 2013. – 354 с.
19. Пацера М. Рівновага платіжного балансу під час реалізації моделі інноваційно-інвестиційного розвитку // Вісник НБУ. – 2011. – №8. – С. 34-35.
20. Петрашко Л. П. Валютні операції : навч. посіб. / Л. П. Петрашко. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К. : Знання, 2012. – 271 с.
21. Полозенко Д. Гроші, фінанси і кредит у контексті забезпечення добробуту людини // Вісник НБУ. – 2011. – №1. – С. 39-42.
22. Прасолова С. П. Банківські операції : навч. посіб. / С. П. Прасолова. – К. : ЦУЛ, 2013. – 568 с.
23. Сенченко В. Б. Податкова система : практикум / В. Б. Сенченко. – К. : ЦУЛ, 2014. – 160 с.
24. Співак І., Даниленко А. Реформування системи валютного регулювання: галопом чи стримано? // Вісник НБУ. – 2011. – №8. – С. 20-23.
25. Страхування : практикум : навч. посіб. / за ред. В. Д. Базилевича. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – К. : Знання, 2011. – 607 с.
26. Фінансовий механізм управління ліквідністю банку : монографія / [Бурденко І. М., Дмитрієв Є. Є., Ребрик Ю. С., Серпенінова Ю. С.]. – Суми : Університетська книга, 2015. – 136 с.
27. Чала Н. Д. Бюджетна система : навч. посіб. / Н. Д. Чала, Л. В. Лазоренко. – К. : Знання, 2010. – 223 с.
28. Цінні папери : практикум : навч. посіб. / В.Д. Базилевич, В.М. Шелудько, Н.В. Ковтун та ін. ; за ред. В.Д. Базилевича. – К. : Знання, 2013. – 791 с.
29. Шелудько В. М. Фінансовий менеджмент : підручник / В. М. Шелудько. – 2-ге вид., стер. – К. : Знання, 2013. – 375 с.
30. Шелудько В. М. Фінансовий ринок : підручник / В. М. Шелудько. – 3-те вид., стер. – К. : Знання, 2015. – 535 с.
31. Шкварчук Л. О. Фінансовий ринок : навч. посіб. / Л. О. Шкварчук. – К. : Знання, 2013. – 382 с.
32. Щербакова О. Перспективи грошово-кредитної політики на етапі посткризового відновлення економіки України // Вісник НБУ. – 2011. – №8. – С. 4-8.

Періодичні видання

1. Актуальні проблеми економіки
2. Баланс-Бюджет
3. Бюджетна бухгалтерія
4. Економіка України
5. Економіка, фінанси, право
6. Економіст
7. Казна України
8. Регіональна економіка
9. Світ фінансів
10. Сталий розвиток економіки
11. Фінанси України

Ресурси мережі Інтернет

1. Офіційний сайт Верховної ради України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://rada.gov.ua/>.
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mof.gov.ua/uk>
3. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>
4. Офіційний сайт Національного банку України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://bank.gov.ua>
5. Офіційний сайт Асоціації українських банків – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://aub.org.ua>
6. Офіційний сайт Державної аудиторської служби України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dkrs.gov.ua/kru/uk/index>
7. Офіційний сайт Державної фіскальної служби України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sfs.gov.ua>
8. Офіційний сайт Державної казначейської служби України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.treasury.gov.ua
9. Офіційний сайт Держкомстату України – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
10. Національна комісія з регулювання ринків фінансових послуг – <https://www.nfp.gov.ua>
11. Національної Комісії з цінних паперів та фондового ринку – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nssmc.gov.ua>
12. Сайт «Децентралізація влади» – [Електронний ресурс]: – Режим доступу: decentralization.gov.ua/
13. Сайт Інституту бюджету та соціально-економічних досліджень [Електронний ресурс]: – Режим доступу: www.ibser.org.ua
14. Сайт газети «Голос України». [Електронний ресурс] - режим доступу: <http://www.golos.com.ua/article/255545>
15. Електронна версія газети «Цінні папери України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.finmarket.info/securities_paper/